

Rolnummers 5747, 5781 en 5804

Arrest nr. 139/2014
van 25 september 2014

ARREST

In zake : de prejudiciële vragen betreffende artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Namen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging*

a. Bij vonnis van 6 november 2013 in zake F.L. tegen C.F., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 18 november 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het voorschrijft dat de vordering van diegene die zijn eigen erkenning betwist dat pas op gegronde wijze kan doen indien hij aantoonst dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde, niet met name de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met andere, supranationale wetsbepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en onder meer artikel 8 daarvan, in zoverre het de rechter de mogelijkheid ontzegt rekening te houden met de belangen van alle partijen die zijn betrokken bij de beoordeling van het aan hem voorgelegde geschil inzake afstamming, met name in de gevallen waarin het kind geen socioaffectieve band met zijn wettelijke vader heeft ? ».

b. Bij vonnis van 4 december 2013 in zake F.D. tegen P.P., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 24 december 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1. Schendt artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het voorschrijft dat, tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van diegene die het heeft erkend, de vaderlijke erkenning kan worden betwist door de moeder, het kind, de erkenner en de man die het vaderschap opeist, niet met name de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met andere, supranationale wetsbepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en onder meer artikel 8 ervan, in zoverre de vordering tot vernietiging van de erkenning door de erkenner niet ontvankelijk is indien het kind te zijnen aanzien bezit van staat heeft ?

2. Schendt artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het voorschrijft dat de vordering van de vader, van de moeder of van de persoon die het kind heeft erkend, moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de persoon die het kind heeft erkend, niet de vader of de moeder is, niet met name de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met andere, supranationale wetsbepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en onder meer artikel 8 ervan, in zoverre het de rechter de mogelijkheid ontzegt rekening te houden met de belangen van alle betrokken partijen bij de beoordeling van het aan hem voorgelegde verschil inzake afstamming, per hypothese na die termijn van één jaar ?

3. Schendt artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het voorschrijft dat de vordering van diegene die zijn eigen erkenning betwist dat pas op gegronde wijze kan doen indien hij aantoonst dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde, niet met name de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met andere, supranationale wetsbepalingen zoals het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en onder meer artikel 8 daarvan, in zoverre het de rechter de mogelijkheid ontzegt rekening te houden met de belangen van alle betrokken partijen bij de beoordeling van het aan hem voorgelegde geschil inzake afstamming, met name doch niet uitsluitend in de gevallen waarin het kind geen socioaffectieve band met zijn wettelijke vader heeft of meer heeft ? ».

c. Bij vonnis van 18 december 2013 in zake J.J. tegen D.G., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 10 januari 2014, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Namen dezelfde prejudiciële vragen gesteld als die welke zijn weergegeven in b., maar in een verschillende volgorde (vraag 2, vraag 1 en vraag 3).

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 5747, 5781 en 5804 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel, heeft memories ingediend.

Bij beschikking van 18 juni 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers F. Daoût en T. Merckx-Van Goey te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 9 juli 2014 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 9 juli 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

Zaak nr. 5747

Bij de Rechtbank van eerste aanleg te Namen heeft F.L. een vordering ingesteld tot betwisting van zijn erkenning van het kind E.L. dat in 2012 is geboren. De Rechtbank merkt op dat de betwisting gebeurt binnen de termijn van één jaar vanaf de geboorte van het kind die samenvalt met de datum waarop F.L. heeft ontdekt dat hij niet de vader van het kind is. De Rechtbank is overigens van mening dat er te dezen geen bezit van staat is, temeer daar de partijen en hun omgeving, reeds vóór de geboorte van het kind, wisten dat de eiser niet zijn vader was. Het bezit van staat is dus onduidelijk. De Rechtbank merkt op dat het overigens niet voortdurend is.

Voorts wijst de Rechtbank erop dat de partijen, bij ontstentenis van het bezit van staat, in ondergeschikte orde besluiten tot de al dan niet aanwezigheid van een gebrek dat de erkenning van het vaderschap door de eiser aantast. De Rechtbank heeft niettemin vragen bij de relevantie van die vereiste vervat in artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek in het licht van de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet. Aangezien de motieven identiek zijn aan die welke het Grondwettelijk Hof heeft uiteengezet over het bezit van staat en aangezien die vereiste van het aantonen van een gebrek bovendien alleen de door de erkenner ingestelde vordering aantast, vraagt de Rechtbank zich immers af of de bepaling niet ertoe leidt de rechter elke mogelijkheid te ontnemen om rekening te houden met de belangen van alle betrokken partijen, met name in de gevallen waarin het kind geen sociaffectieve band heeft. Zij stelt bijgevolg de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

Zaak nr. 5781

Bij de Rechtbank van eerste aanleg te Namen heeft F.D. een vordering ingesteld tot betwisting van met name de erkenning van het kind L.D. dat in 1998 is geboren. De Rechtbank merkt op dat die vordering drie moeilijkheden met zich meebrengt in het licht van artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek. De Rechtbank onderstreept in de eerste plaats dat het bezit van staat, ongeacht of het te dezen al dan niet vaststaat,

klaarblijkelijk geen belemmering meer mag zijn voor de ontvankelijkheid van de vordering, gelet op de arresten van het Grondwettelijk Hof van 7 maart 2013 en 9 juli 2013. Aangezien die arresten geen betrekking hebben op de vordering van de persoon die zijn eigen erkenning wil betwisten, beslist de Rechtbank te Namen de eerste hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen, temeer daar lijkt te worden aangenomen dat de eiser niet de vader is van het kind. Vervolgens doet de termijn van één jaar een probleem rijzen. De vordering van de eiser is niet binnen die termijn ingesteld. De Rechtbank herinnert echter aan de arresten van het Grondwettelijk Hof van 6 april 2011, 31 mei 2011 en 28 maart 2013. Ondanks dat laatste arrest is zij van mening dat de termijn van een jaar voor een probleem zorgt, vooral in de gevallen waarin het meteen lijkt vast te staan dat de erkener niet de vader is van het kind. Zij stelt bijgevolg de tweede hiervoor weergegeven prejudiciële vraag. Ten slotte is de Rechtbank van mening dat de kwestie van de wilsgebreken, voorwaarde die alleen bestaat voor de erkener, eveneens grondwettigheidsproblemen kan doen rijzen. Zij stelt de derde hiervoor weergegeven prejudiciële vraag.

Zaak nr. 5804

Bij de Rechtbank van eerste aanleg te Namen heeft J.J. een vordering ingesteld tot betwisting van de erkenning van het kind J.J. dat in 2000 is geboren. In verband met de termijn van één jaar merkt de Rechtbank op dat de partijen tegenover elkaar staan wat betreft de vraag of de vordering binnen de termijn is ingesteld. De Rechtbank acht het niettemin nodig aan het Grondwettelijk Hof een prejudiciële vraag te stellen, gelet op de reeds aangehaalde arresten van 2011 en 2013.

In verband met het bezit van staat is de Rechtbank eveneens van mening dat aan het Hof een vraag dient te worden gesteld, gelet op de reeds aangehaalde arresten.

De Rechtbank acht het ten slotte nuttig aan het Grondwettelijk Hof een vraag te stellen over de voorwaarde van het wilsgebrek.

III. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

Zaak nr. 5747

A.1.1. De Ministerraad steunt op de arresten nrs. 20/2011, 96/2011, 122/2011, 96/2013 en 105/2013 om de grondwettigheid van de in het geding zijnde bepaling aan te tonen, aangezien zij geen absolute grond van niet-ontvankelijkheid invoert. Artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek belet de rechter niet op absolute wijze om over te gaan tot een afweging van de belangen in het geschil dat bij hem aanhangig is gemaakt. Het belet hem alleen tot dat onderzoek over te gaan indien geen enkel wilsgebrek wordt aangetoond ten aanzien van de erkener.

De onmogelijkheid voor de rechter om tot dat onderzoek van de aanwezige belangen over te gaan, op verzoek van de persoon die het kind heeft erkend, vloeit in werkelijkheid alleen voort uit het feit dat die persoon vrijwillig, door middel van een vrije en weloverwogen toestemming, de rechtstoestand heeft gecreëerd die hij vervolgens wil betwisten.

De persoon die overgaat tot de erkenning van een kind, op vrije en weloverwogen wijze, ontnemt de rechter alleen de mogelijkheid om rekening te houden met zijn belangen, op basis van een vordering die hij instelt.

A.1.2. De Ministerraad merkt voorts op dat de bestreden bepaling het kind niet belet zijn rechten te doen gelden. Het kind is houder van een vordering en beschikt over een termijn van tien jaar om die uit te oefenen, tussen zijn twaalf en tweeëntwintig jaar. Hieruit blijkt dat de rechten van de kinderen, zoals die voortvloeien uit de aangevoerde referentienormen, niet in het gedrang komen door de in de prejudiciële vraag beoogde bepaling.

De Ministerraad merkt voorts op dat de verjaringstermijn het niet onmogelijk maakt rekening te houden met het belang van de vader. Het verbod voor de persoon die een kind op vrije en weloverwogen wijze heeft erkend, om die erkenning vervolgens te betwisten, betreft alleen het recht om in rechte op te treden teneinde de erkenning van het vaderschap te betwisten. Dat betekent niet dat er geen rekening kan worden gehouden met het belang van de vader, in het bijzonder in het kader van de door het kind ingestelde vordering. Aldus komt het recht op het privé- en gezinsleven van de vader niet op definitieve wijze in het gedrang, ook al kleeft aan zijn toestemming bij de erkenning geen gebrek.

De Ministerraad is overigens van mening dat de gelijkheids- en niet-discriminatieregels niet zijn geschonden, aangezien de bestreden bepaling slechts een categorie van houders van de vordering tot betwisting beoogt, namelijk diegenen die overgaan tot een erkenning, met andere woorden een juridische handeling waarmee zij zich verbinden ten aanzien van het geboren of het nog ongeborn kind. Een persoon die, zoals dat het geval is in de aan het verwijzende rechtscollege voorgelegde zaak, niet de biologische vader van het kind is, heeft de mogelijkheid om niet over te gaan tot die erkenning en bijgevolg aan die verbintenis te ontsnappen. De bijzonderheid van de behandeling waarin de bestreden bepaling voor hem voorziet – noodzaak om een wilsgebrek te bewijzen – is het gevolg van die vrijelijk uitgedrukte toestemming.

A.1.3. De Ministerraad besluit dat de wetgever dus rechtmatig vermocht ervan uit te gaan, zonder de artikelen 22 en 22bis van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens te schenden, dat, met name met het oog op de stabiliteit van de gezinnen, en zonder de belangen van de betrokken personen absoluut in gevaar te brengen, de persoon die, op vrije en weloverwogen wijze, met andere woorden met volle kennis van de gevolgen van zijn verbintenis en in alle vrijheid, een verbintenis heeft aangegaan door het vaderschap van het kind te erkennen, de vordering tot betwisting diende te worden ontzegd. De bepaling geeft bijgevolg een gewettigd doel van de wetgever weer, en dit op objectieve, redelijke en evenredige wijze.

Zaken nrs. 5781-5804

A.2.1. In verband met de derde prejudiciële vraag, die betrekking heeft op de kwestie van het wilsgebrek, verwijst de Ministerraad naar het in de zaak nr. 5747 ingenomen standpunt.

A.2.2. In verband met het bezit van staat merkt de Ministerraad op dat, in de onderhavige zaken, de aan het toezicht van het Hof voorgelegde situatie verschilt van die waarvan het Hof de ongrondwettigheid heeft vastgesteld in zijn arresten nrs. 29/2013 en 96/2013. Het betreft immers de betwisting van de erkenning door dezelfde persoon als diegene die het kind heeft erkend. De in het geding zijnde bepaling belet de persoon die het kind heeft erkend, en ten aanzien van wie het kind het bezit van staat heeft, die erkenning in het geding te brengen. Hetgeen het Hof de wetgever in de voormelde arresten heeft verweten, is dat hij in alle gevallen voorrang heeft gegeven aan de socioaffectieve werkelijkheid van het vaderschap boven de biologische werkelijkheid. Te dezen zou de vordering echter niet erin bestaan het socioaffectieve vaderschap te vervangen door het biologische vaderschap, waartussen de rechter het evenwicht zou moeten kunnen zoeken. In werkelijkheid zou het voor de eiser, die het kind heeft erkend en bijzonder nauwe socioaffectieve banden tot stand heeft gebracht, erom gaan een einde te maken aan het vaderschap. Het gevolg van die vordering bestaat dus erin het kind elke afstamming van vaderszijde te ontnemen. Geen enkele vader zal in de plaats komen van de eiser. Een dergelijke vordering ontvankelijk verklaren, zou dus in geen geval kunnen overeenstemmen met het belang van het kind. Dat belang zou hierdoor onbetwistbaar in gevaar komen.

A.2.3. Ten aanzien van de verjaringstermijn van één jaar is de Ministerraad in de eerste plaats van mening dat het aan het Hof staat na te gaan of de gestelde vragen nuttig zijn voor het oplossen van het geschil. Opdat de vragen die zijn gesteld in verband met de verjaringstermijn van één jaar nuttig zouden zijn voor het oplossen van het geschil, zou de rechter in voorkomend geval moeten vaststellen dat de termijn van één jaar vanaf het ogenblik dat de eiser heeft ontdekt dat hij niet de vader van het kind is, is verstreken. Het arrest van het Grondwettelijk Hof nr. 46/2013 leert echter dat, hoewel dat feitelijk begrip valt onder de uitgebreide beoordelingsbevoegdheid van de feitenrechter, dat feit niettemin met zekerheid moet worden vastgesteld, waarbij de termijn die het doet lopen met name wordt verantwoord door de wil om de rechtszekerheid van de gezinnen en een definitief karakter van de familiale relaties te waarborgen. De Ministerraad stelt in geen van beide verwijzende vonnissen echter vast dat de vordering zou zijn ingesteld meer dan één jaar nadat de eiser met zekerheid heeft vernomen niet de biologische vader van het kind te zijn.

Voor het overige verwijst de Ministerraad naar het arrest dat het Hof op 17 oktober 2013 heeft gewezen. Aangezien de in het geding zijnde bepaling voorziet in de mogelijkheid voor het kind om het vaderschap te betwisten, komen de rechten van het kind niet in het gedrang door die bepaling.

De Ministerraad besluit dat alle prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

- B -

B.1. De prejudiciële vragen hebben betrekking op artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, dat vóór de wijziging ervan bij artikel 35, 1° en 2°, van de wet van 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank bepaalde :

« § 1. Tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van degene die het heeft erkend, kan de erkenning van het moederschap worden betwist door de vader, het kind, de vrouw die het kind heeft erkend en de vrouw die het moederschap van het kind opeist. Tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van degene die het heeft erkend, kan de erkenning van het vaderschap worden betwist door de moeder, het kind, de man die het kind heeft erkend en de man die het vaderschap van het kind opeist.

De erkenner en zij die de voorafgaande, in artikel 329*bis* vereiste of bedoelde toestemmingen hebben gegeven, zijn echter alleen gerechtigd de erkenning te betwisten, indien zij bewijzen dat aan hun toestemming een gebrek kleefde.

De erkenning kan niet worden betwist door hen die partij zijn geweest bij de beslissing waarbij de erkenning is toegestaan overeenkomstig artikel 329*bis*, of bij de beslissing waarbij de krachtens dat artikel gevorderde vernietiging is afgewezen.

De vordering van de vader, de moeder of de persoon die het kind erkend heeft, moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de persoon die het kind erkend heeft, niet de vader of de moeder is; die van de persoon die de afstamming opeist moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij of zij de vader of de moeder van het kind is; die van het kind moet op zijn vroegst worden ingesteld op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en moet uiterlijk worden ingesteld op de dag waarop het de leeftijd van tweeëntwintig jaar heeft bereikt of binnen een jaar na het ontdekken van het feit dat de persoon die het erkend heeft noch zijn vader, noch zijn moeder is.

§ 2. Onverminderd het bepaalde in § 1, wordt de erkenning tenietgedaan, indien door alle wettelijke middelen is bewezen dat de betrokkene niet de vader of de moeder is.

§ 3. De vordering tot betwisting die wordt ingesteld door de persoon die beweert de biologische vader of moeder van het kind te zijn, is maar gegrond als diens vaderschap of moederschap is komen vast te staan. De beslissing welke die vordering tot betwisting inwilligt, brengt van rechtswege de vaststelling van de afstammingsband van de verzoeker

met zich. De rechtbank gaat na of aan de voorwaarden van artikel 332^{quinquies} is voldaan. In ontkennend geval wordt de vordering afgewezen ».

In verband met het bezit van staat bepaalt artikel 331^{nonies} van het Burgerlijk Wetboek :

« Het bezit van staat moet voortdurend zijn.

Het wordt bewezen door feiten die te samen of afzonderlijk de betrekking van afstamming aantonen.

Die feiten zijn onder meer :

- dat het kind altijd de naam heeft gedragen van degene van wie wordt gezegd dat het afstamt;
- dat laatstgenoemde het als zijn kind heeft behandeld;
- dat die persoon als vader of moeder in zijn onderhoud en opvoeding heeft voorzien;
- dat het kind die persoon heeft behandeld als zijn vader of moeder;
- dat het als zijn kind wordt erkend door de familie en in de maatschappij;
- dat de openbare overheid het als zodanig beschouwt ».

B.2. Om de prejudiciële vragen te beantwoorden, dient het Hof drie vragen te onderzoeken : het bezit van staat, de verjaringstermijn en het wilsgebrek.

Ten aanzien van het bezit van staat

B.3.1. In de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5781 en in de tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 5804 wordt het Hof gevraagd of artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de vordering tot vernietiging van de erkenning uitgaande van de persoon die het kind heeft erkend, niet ontvankelijk is indien het kind bezit van staat heeft ten aanzien van die erkenner.

B.3.2. Uit de gegevens van beide zaken en uit de motivering van de verwijzingsbeslissingen blijkt dat de bodemgeschillen betrekking hebben op een vordering tot betwisting van de erkenning van het vaderschap, ingesteld door de erkenner, ten aanzien van wie het kind bezit van staat heeft of zou kunnen hebben.

In de bodemgeschillen is aldus enkel de tweede zin van artikel 330, § 1, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek in het geding, in de hypothese dat de erkenning van het vaderschap wordt betwist door de man die het kind heeft erkend.

B.4. Artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek regelt de mogelijkheid tot betwisting van de erkenning van het vaderschap. Binnen de in artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalde termijnen - die verschillen naar gelang van de vorderingsgerechtigden - kan de erkenning van het vaderschap enkel worden betwist door de moeder, het kind, de man die het kind heeft erkend en de man die het vaderschap van het kind opeist.

De mogelijkheid tot betwisting van de erkenning van het vaderschap is evenwel onderworpen aan een beperking: de vordering is - voor alle vorderingsgerechtigden - onontvankelijk wanneer het kind bezit van staat heeft ten aanzien van degene die het heeft erkend.

B.5.1. Het bezit van staat werd bij de wet van 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming ingevoerd als grond van niet-ontvankelijkheid van de vordering tot betwisting van het vaderschap.

Artikel 330, § 2, van het Burgerlijk Wetboek bepaalde :

« De erkenning wordt tenietgedaan indien door alle wettelijke middelen wordt bewezen dat de erkenner niet de vader of de moeder is.

Het verzoek moet evenwel worden afgewezen, indien het kind bezit van staat heeft ten aanzien van de erkenner. »

In de parlementaire voorbereiding van artikel 330 (oud) van het Burgerlijk Wetboek wordt daaromtrent vermeld :

« Meerdere leden hadden ernstig bezwaar tegen het feit dat het betwistingsrecht op een absolute wijze zou worden toegestaan. Het principe van de zogenaamde biologische waarheid kan in bepaalde gevallen immers storend zijn voor het kind en indruisen tegen diens belangen.

Deze leden waren dan ook van mening dat het bezit van staat moet worden ingeschakeld in de appreciatie van de rechtbank die zich over de betwisting van een erkenning uitspreekt. Er werd zelfs gepleit om de verwijzing naar het bezit van staat uitdrukkelijk in de tekst op te nemen. Zo er bezit van staat is, moet de betwisting van de erkenning worden uitgesloten, zo niet kunnen de belangen van het kind ernstig worden geschaad.

Andere leden waarschuwden nochtans voor een te grote waarde die aan het bezit van staat wordt gehecht; dit zou immers tot gevolg hebben dat het eenvoudig samenwonen op dezelfde voet zou worden behandeld als het huwelijk.

Deze leden meenden dan ook dat het bezit van staat slechts een rol kan spelen wanneer het beantwoordt aan de biologische realiteit.

Hierop werd gerepliceerd dat er ten aanzien van het kind aan het bezit van staat een zelfde waarde dient te worden toegekend zonder dat daarbij wordt rekening gehouden met het feit of het kind binnen of buiten het huwelijk is geboren » (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, 904, nr. 2, p. 100).

B.5.2. Artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek werd gewijzigd bij artikel 16 van de wet van 1 juli 2006 tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan.

De erkenning van het vaderschap kan enkel nog worden betwist door de moeder, het kind, de man die het kind heeft erkend en de man die het vaderschap van het kind opeist. Het bezit van staat als grond van niet-ontvankelijkheid van de vordering tot betwisting van de erkenning van het vaderschap bleef behouden.

Artikel 16 van de wet van 1 juli 2006 vindt zijn oorsprong in een amendement dat in de Kamer werd ingediend.

Dat amendement werd als volgt verantwoord :

« Het voorgestelde artikel 330 zorgt zowel voor de vordering tot betwisting van de erkenning als voor de vordering tot betwisting van het vermoeden van vaderschap voor een soortgelijke procedure.

Ten eerste beoogt het voorgestelde amendement degenen die een vordering mogen instellen te beperken tot de personen die daadwerkelijk belanghebbenden zijn, namelijk de

echtgenoot, de moeder, het kind en de persoon die het vaderschap of het moederschap van het kind opeist.

Vervolgens lijkt het ons nodig de gezinscel van het kind zoveel mogelijk te beschermen door eensdeels het bezit van staat te behouden die overeenstemt met de situatie van een kind dat door iedereen werkelijk als het kind van zijn ouders wordt beschouwd, ook al strookt dat niet met de biologische afstamming, en anderdeels door termijnen te bepalen voor het instellen van de vordering.

Om een leemte te voorkomen tussen de vordering tot betwisting en de erkenning, zoals thans het geval is, wordt ten slotte bepaald dat de beslissing die gevolg geeft aan een vordering tot betwisting die werd ingesteld door een persoon die beweert de biologische vader of moeder van het kind te zijn, van rechtswege de vaststelling van de afstammingsband van de verzoeker met zich brengt » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/026, p. 6).

Aan het einde van de bespreking in de Commissie voor de Justitie van de Senaat heeft de minister van Justitie het belang van het begrip « bezit van staat » bevestigd door het volgende te verklaren :

« Het ontwerp wijzigt reeds een groot aantal regels, en ook al rijzen er bij de toepassing van het begrip soms problemen, toch hoeft dit niet te worden aangepast. De wetgever heeft er in 1987 voor gekozen het begrip te behouden om ervoor te zorgen dat de biologische waarheid het niet altijd wint van de sociaal-affectieve realiteit. Deze keuze moet behouden blijven en het bezit van staat hoeft dus niet te worden aangepast » (*Parl. St.*, Senaat, 2005-2006, nr. 3-1402/7, p. 9).

B.6. Het Hof dient artikel 330, § 1, eerste lid, tweede zin, van het Burgerlijk Wetboek te toetsen aan de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, eventueel in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Artikel 22 van de Grondwet bepaalt :

« Ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven en zijn gezinsleven, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen de bescherming van dat recht ».

Artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« 1. Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling.

2. Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid, of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen ».

Uit de parlementaire voorbereiding van artikel 22 van de Grondwet blijkt dat de Grondwetgever een zo groot mogelijke concordantie heeft willen nastreven met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (*Parl. St.*, Kamer, 1992-1993, nr. 997/5, p. 2).

B.7. Het recht op de eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven, zoals het door de voormelde bepalingen wordt gewaarborgd, beoogt in wezen de personen te beschermen tegen inmengingen in hun privéleven en hun gezinsleven.

Artikel 22, eerste lid, van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens sluiten een overheidsinmenging in het recht op eerbiediging van het privéleven niet uit, maar vereisen dat die inmenging wordt toegestaan door een voldoende precieze wettelijke bepaling, dat zij beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en dat zij evenredig is met de daarmee nagestreefde wettige doelstelling. Die bepalingen houden voor de overheid bovendien de positieve verplichting in om maatregelen te nemen die een daadwerkelijke eerbiediging van het privéleven en het gezinsleven verzekeren, zelfs in de sfeer van de onderlinge verhoudingen tussen individuen (EHRM, 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31; grote kamer, 12 oktober 2013, *Söderman* t. Zweden, § 78; 3 april 2014, *Konstantinidis* t. Griekenland, § 42).

B.8. De procedures met betrekking tot het vaststellen of betwisten van de vaderlijke afstamming raken het privéleven omdat de materie van de afstamming belangrijke aspecten van iemands persoonlijke identiteit omvat (EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen* t. Denemarken, § 33; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 30; 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 102; 16 juni 2011, *Pascaud* t. Frankrijk, §§ 48-49; 21 juni 2011, *Krušković* t. Kroatië, § 20; 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 60; 12 februari 2013, *Krisztián Barnabás Tóth* t. Hongarije, § 28).

De in het geding zijnde regeling voor het betwisten van de erkenning van het vaderschap valt derhalve onder de toepassing van artikel 22 van de Grondwet en van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.9. De wetgever beschikt bij de uitwerking van een regeling die een overheidsinmenging in het privéleven inhoudt, over een appreciatiemarge om rekening te houden met een billijk evenwicht tussen de tegenstrijdige belangen van het individu en de samenleving in haar geheel (EHRM, 26 mei 1994, *Keegan* t. Ierland, § 49; 27 oktober 1994, *Kroon e.a.* t. Nederland, § 31; 2 juni 2005, *Znamenskaya* t. Rusland, § 28; 24 november 2005, *Shofman* t. Rusland, § 34; 20 december 2007, *Phinikaridou* t. Cyprus, §§ 51 tot 53; 25 februari 2014, *Ostace* t. Roemenië, § 33).

Die appreciatiemarge van de wetgever is evenwel niet onbegrensd : om te oordelen of een wettelijke regeling verenigbaar is met het recht op de eerbiediging van het privéleven, moet worden nagegaan of de wetgever een billijk evenwicht heeft gevonden tussen alle rechten en belangen die in het geding zijn. Zulks vereist dat de wetgever niet alleen een afweging maakt tussen de belangen van het individu tegenover die van de samenleving in haar geheel, maar tevens tussen de tegenstrijdige belangen van de betrokken personen (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 46; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 46; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 51).

Zelfs indien het wettelijke vermoeden iemand tot voordeel strekt, dan nog kan dat voordeel op zichzelf niet verantwoordend dat elk onderzoek naar het vaderschap bij voorbaat wordt uitgesloten (zie EHRM, 16 juni 2011, *Pascaud* t. Frankrijk, §§ 57-69).

Bij het uitwerken van een wettelijke regeling inzake afstamming dient de wetgever de bevoegde overheden in beginsel de mogelijkheid te bieden om *in concreto* een afweging te maken tussen de belangen van de verschillende betrokken personen, op gevaar af anders een maatregel te nemen die niet evenredig zou zijn met de nagestreefde wettige doelstellingen.

Zowel artikel 22*bis*, vierde lid, van de Grondwet als artikel 3, lid 1, van het Verdrag inzake de rechten van het kind verplichten de rechtscolleges om in de eerste plaats het belang van het kind in aanmerking te nemen in de procedures die op het kind betrekking hebben. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft verduidelijkt dat, bij het afwegen van de in

het geding zijnde belangen, de belangen van het kind dienen te primeren (EHRM, 5 november 2002, *Yousef* t. Nederland, § 73; 26 juni 2003, *Maire* t. Portugal, §§ 71 en 77; 8 juli 2003, *Sommerfeld* t. Duitsland, §§ 64 en 66; 28 juni 2007, *Wagner en J.M.W.L.* t. Luxemburg, § 119; 6 juli 2010, *Neulinger en Shuruk* t. Zwitserland, § 135; 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 63).

Hoewel het belang van het kind de eerste overweging dient te zijn, heeft het geen absoluut karakter. Bij de afweging van de verschillende op het spel staande belangen, neemt het belang van het kind een bijzondere plaats in door het feit dat het kind de zwakke partij is in de familiale relatie. Uit die bijzondere plaats volgt evenwel niet dat met de belangen van de andere in het geding zijnde partijen geen rekening zou kunnen worden gehouden.

B.10. De rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, enerzijds, en het belang van het kind, anderzijds, zijn legitieme doelstellingen waarvan de wetgever kan uitgaan om een onbeperkte mogelijkheid tot betwisting van de erkenning van het vaderschap te verhinderen. In dat opzicht is het pertinent om de biologische werkelijkheid niet *a priori* te laten prevaleren op de socioaffectieve werkelijkheid van het vaderschap.

B.11. Door het « bezit van staat » als absolute grond van niet-ontvankelijkheid van de vordering tot betwisting van de erkenning van het vaderschap in te stellen, heeft de wetgever de socioaffectieve werkelijkheid van het vaderschap evenwel steeds laten prevaleren op de biologische werkelijkheid. Door die absolute grond van niet-ontvankelijkheid wordt de man die het kind heeft erkend op absolute wijze uitgesloten van de mogelijkheid om zijn eigen erkenning van het vaderschap te betwisten.

Aldus bestaat voor de rechter geen enkele mogelijkheid om rekening te houden met de belangen van alle betrokken partijen.

Een dergelijke maatregel is onevenredig met de door de wetgever nagestreefde, legitieme doelstellingen. De in het geding zijnde bepaling is derhalve niet bestaanbaar met artikel 22 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.12. Bovendien wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaard dat de appreciatiemarge van de nationale wetgever groter is wanneer er bij de lidstaten van de Raad van Europa geen consensus bestaat omtrent het belang dat in het geding is, noch omtrent de manier waarop dat belang dient te worden beschermd (EHRM, 22 maart 2012, *Ahrens t. Duitsland*, § 68). Daarnaast benadrukt het Europees Hof dat het niet zijn taak is om beslissingen te nemen in de plaats van de nationale overheden (EHRM, 15 januari 2013, *Laakso t. Finland*, § 41).

B.13. Het onderzoek van de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet is niet van aard om tot een ander besluit te leiden.

B.14. De eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5781 en de tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 5804 dienen bevestigend te worden beantwoord.

Ten aanzien van de verjaringstermijn

B.15. De tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 5781 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5804 hebben betrekking op de bestaanbaarheid, met de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, van artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek, in zoverre het voorschrijft dat de vordering van de vader, de moeder of de persoon die het kind heeft erkend, dient te worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de persoon die het kind heeft erkend, niet de vader of de moeder is, aangezien het de rechter de mogelijkheid ontzegt rekening te houden met de belangen van alle partijen die betrokken zijn bij de beoordeling van het aan hem voorgelegde geschil inzake afstamming, per hypothese na die termijn van één jaar.

B.16. Zoals het Hof in B.3.2 heeft vastgesteld, beogen de geschillen ten gronde een vordering tot betwisting van de erkenning van het vaderschap ingesteld door de erkenner. Overeenkomstig artikel 330, § 1, vierde lid, eerste zin, van het Burgerlijk Wetboek dient de vordering van de persoon die het kind heeft erkend, te worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader is.

B.17. De prejudiciële vragen betreffen de duur van de termijn waarbinnen de vordering moet worden ingesteld, in zoverre de in het geding zijnde bepaling tot gevolg heeft dat de vordering tot betwisting van een erkenning onontvankelijk moet worden verklaard indien zij door de erkenner wordt ingesteld meer dan een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader van het kind is.

B.18. Zoals is opgemerkt in B.6 tot B.10. valt de in het geding zijnde regeling inzake de betwisting van de erkenning van het vaderschap onder de toepassing van artikel 22 van de Grondwet en van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

B.19. In het bijzonder voor wat de termijnen in het afstammingsrecht betreft, wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens het invoeren van termijnen op zich niet strijdig geacht met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens; enkel de aard van een dergelijke termijn kan als strijdig met het recht op de eerbiediging van het privéleven worden beschouwd (EHRM, 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50; 3 april 2014, *Konstantinidis* t. Griekenland, § 46).

B.20. Bovendien wordt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens aanvaard dat de appreciatiemarge van de nationale wetgever groter is wanneer er bij de lidstaten van de Raad van Europa geen consensus bestaat omtrent het belang dat in het geding is, noch omtrent de manier waarop dat belang dient te worden beschermd (EHRM, 22 maart 2012, *Ahrens* t. Duitsland, § 68). Daarnaast benadrukt het Europees Hof dat het niet zijn taak is om beslissingen te nemen in de plaats van de nationale overheden (EHRM, 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 41).

B.21. De wetgever heeft bij het hervormen van het afstammingsrecht, en in het bijzonder betreffende het recht inzake erkenning, steeds ernaar gestreefd de waarheid zoveel mogelijk te benaderen (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305-1, p. 3) en het daarom mogelijk te maken de wettelijke afstamming te betwisten (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305-1, p. 12).

Tegelijkertijd heeft de wetgever echter ook getracht de «rust der families» te respecteren, indien nodig ten koste van de waarheid (*Parl. St.*, Senaat, 1977-1978, nr. 305-1, p. 15), en eenzelfde stabiliteit inzake erkenning te creëren als die welke bestaat ten aanzien

van een kind dat binnen het huwelijk wordt geboren (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 904-2, pp. 101 en 115). De wetgever heeft het belang van het kind daarom als een prioriteit beschouwd (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 904-2, p. 115).

De hoofdbekommernis van de wetgever bij het invoeren van artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek was bijgevolg het waarborgen van de rechtszekerheid voor het kind (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 904-2, p. 102).

B.22. De in het geding zijnde termijn van een jaar werd ingevoerd bij de wet van 1 juli 2006 « tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan », en werd door de wetgever verantwoord door het feit dat het onontbeerlijk zou zijn de mogelijkheid tot betwisting van het vaderschap te beperken in de tijd, teneinde de afstammingsband veilig te stellen. Op die manier streefde de wetgever ernaar rechtsonzekerheid en onrust in het gezin tegen te gaan (*Parl. St.*, Kamer, 2003-2004, DOC 51-0597/014, p. 5) en de gezinscel van het kind zoveel mogelijk te beschermen (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, DOC 51-0597/032, p. 14, en DOC 51-0597/026, p. 6).

B.23.1. De rust der families en de rechtszekerheid van de familiale banden, enerzijds, en het belang van het kind, anderzijds, zijn legitieme doelstellingen waarvan de wetgever kan uitgaan om een onbeperkte mogelijkheid tot betwisting van het vaderschap te verhinderen, zodat de wetgever vervaltermijnen kon invoeren (zie EHRM, 28 november 1984, *Rasmussen* t. Denemarken, § 41; 12 januari 2006, *Mizzi* t. Malta, § 88; 6 juli 2010, *Backlund* t. Finland, § 45; 15 januari 2013, *Laakso* t. Finland, § 45; 29 januari 2013, *Röman* t. Finland, § 50).

B.23.2. In dat opzicht is het pertinent om de biologische werkelijkheid niet *a priori* te laten prevaleren op de socioaffectieve werkelijkheid van het vaderschap.

B.23.3. De in het geding zijnde bepaling stelt geen absolute grond van niet-ontvankelijkheid in voor de vordering tot betwisting van een erkenning van het vaderschap, maar stelt een termijn vast voor het instellen van een vordering tot betwisting van het vaderschap, wat wordt verantwoord door de zorg om de rechtszekerheid en een definitief karakter van de familiale relaties te waarborgen.

Artikel 330, § 1, van het Burgerlijk Wetboek voorziet overigens in de mogelijkheid voor het kind om tussen de leeftijd van twaalf jaar en tweeëntwintig jaar of binnen een jaar na het ontdekken van het feit dat de persoon die het heeft erkend noch zijn vader, noch zijn moeder is, een dergelijke vordering in te stellen. De wetgever waarborgt aldus het recht op de identiteit dat, volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, het voorwerp moet uitmaken van een grondig onderzoek wanneer de aanwezige belangen worden vergeleken (EHRM, 3 april 2014, *Konstantinidis t. Griekenland*, § 47). Bij zijn arrest nr. 96/2011 van 31 mei 2011 heeft het Hof daarnaast geoordeeld dat een kind zelfs buiten die termijn het vermoeden van vaderschap moet kunnen betwisten dat is vastgesteld ten aanzien van de echtgenoot van zijn moeder wanneer dat vermoeden niet overeenstemt met enige biologische of socioaffectieve werkelijkheid.

B.24. Gelet op de bekommernissen van de wetgever en de waarden die hij heeft willen verzoenen, is het derhalve niet zonder redelijke verantwoording dat de persoon die het kind heeft erkend, slechts over een korte termijn beschikt om zijn erkenning te betwisten.

B.25. De tweede prejudiciële vraag in de zaak nr. 5781 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 5804 dienen ontkennend te worden beantwoord.

Ten aanzien van het wilsgebrek

B.26. In de prejudiciële vraag in de zaak nr. 5747 en de derde prejudiciële vraag in de zaken nrs. 5781 en 5804 wordt het Hof gevraagd of artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek bestaanbaar is met de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre het voorschrijft dat de persoon die zijn eigen erkenning betwist, dat pas op gegronde wijze kan doen indien hij aantoont dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde, aangezien het de rechter de mogelijkheid zou ontzeggen rekening te houden met de belangen van alle partijen die zijn betrokken bij de beoordeling van het aan hem voorgelegde geschil inzake afstamming, met name in de gevallen waarin het kind geen socioaffectieve band met zijn wettelijke vader heeft.

B.27. Uit de gegevens van de drie zaken en de motivering van de verwijzingsbeslissingen blijkt dat de geschillen ten gronde een door de erkenner ingestelde vordering tot betwisting van de erkenning van het vaderschap betreffen en dat de vraag of aan de toestemming van de erkenner al dan niet een gebrek kleefde, voor de rechtbank wordt besproken.

B.28. Artikel 330, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat de erkenner alleen gerechtigd is de erkenning te betwisten indien hij bewijst dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde.

B.29.1. Die bepaling vindt haar oorsprong in artikel 38 van de wet van 31 maart 1987 tot wijziging van een aantal bepalingen betreffende de afstamming, dat artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek heeft vervangen door de volgende bepaling :

« Art. 330. § 1. De erkenning kan door iedere belanghebbende worden betwist.

De erkenner en zij die de voorafgaande toestemmingen vereist in de §§ 2 en 3 bedoeld in § 4, eerste lid, van artikel 319 hebben gegeven, zijn echter alleen gerechtigd de erkenning te betwisten, indien zij bewijzen dat aan hun toestemming een gebrek kleefde.

De erkenning van het vaderschap kan niet worden betwist door hen die partij zijn geweest bij de beslissing waarbij de erkenning is toegestaan overeenkomstig artikel 319, § 3, vierde lid, of bij beslissing waarbij de vernietiging gevorderd krachtens § 4 van dat artikel is afgewezen.

§ 2. De erkenning wordt tenietgedaan indien door alle wettelijke middelen wordt bewezen dat de erkenner niet de vader of de moeder is.

Het verzoek moet evenwel worden afgewezen, indien het kind bezit van staat heeft ten aanzien van de erkenner ».

Volgens de parlementaire voorbereiding heeft de wetgever de mogelijkheid om een erkenning te betwisten, willen beperken :

« Als principe moet gelden dat een betwisting van de erkenning slechts in zeer uitzonderlijke gevallen zou mogen plaatshebben. Inzake erkenning moet immers worden gestreefd naar een zo groot mogelijk parallellisme met het vaderschap binnen het huwelijk.

Zulks betekent dat inzake erkenning moet worden gestreefd naar een zelfde stabiliteit als deze die bestaat ten aanzien van een kind dat binnen het huwelijk wordt geboren » (*Parl. St.*, Senaat, 1984-1985, nr. 904-2, p. 101).

De mogelijkheid voor de erkenner om die erkenning te betwisten is ter discussie gesteld. Uiteindelijk is besloten dat « degene die de erkenning heeft gedaan, deze niet meer zou kunnen betwisten wanneer hij met kennis van zaken heeft gehandeld, ook niet wanneer hij niet de vader van dat erkende kind is. Doch wanneer aan de toestemming een gebrek kleeft, zal de betwisting op grond van het gemeen recht ter zake steeds mogelijk zijn. Wel moet worden opgemerkt dat een vernietiging gegrond op een gebrek in de toestemming, zeer zelden voorkomt. Duidelijkheidshalve werd voorgesteld aan de tekst van het eerste lid de woorden toe te voegen : ‘ tenzij hij bewijst dat er aan zijn toestemming een gebrek kleefde ’ » (*ibid.*, pp. 101 en 102).

B.29.2. Artikel 330 van het Burgerlijk Wetboek is vervolgens vervangen bij artikel 16 van de wet van 1 juli 2006 « tot wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek met betrekking tot het vaststellen van de afstamming en de gevolgen ervan », vervolgens gewijzigd bij artikel 370 van de wet van 27 december 2006 « houdende diverse bepalingen (I) ». De wetgever heeft in paragraaf 1, tweede lid, de bepaling behouden die de ontvankelijkheid van de door de erkenner ingestelde vordering afhankelijk maakt van het bewijs dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde.

Uit de parlementaire voorbereiding van de voormelde wet van 1 juli 2006 blijkt dat de wetgever met name ernaar streefde :

« de regels inzake betwisting van het vaderschap van de echtgenoot en betwisting van de afstamming door erkenning, nader tot elkaar te brengen. De wet van 1987 heeft de meeste vormen van discriminatie tussen kinderen wat de gevolgen van de afstamming betreft, weggewerkt. Nu is het de bedoeling om de verschillen in behandeling weg te werken met betrekking tot het betwisten van een afstamming die niet met de werkelijkheid overeenstemt. Alle kinderen worden zo op dezelfde manier behandeld. De wet van 1987 behoudt het recht om het vaderschap van de echtgenoot te betwisten voor aan de moeder, de echtgenoot (of de vorige echtgenoot) en het kind. De erkenning kan daarentegen door iedere belanghebbende worden betwist (artikel 330). Artikel 318 van het ontwerp bepaalt dat het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot dezelfde gevolgen heeft als de erkenning. Het nieuwe artikel 330 legt voor de betwisting van beide dezelfde voorwaarden op. In beide gevallen kan de afstamming worden betwist door de ouder ten aanzien van wie de afstamming al is vastgesteld (meestal : de moeder), door de echtgenoot (of de vorige echtgenoot), door de kandida(a)t(e) voor erkenning en door het kind » (*Parl. St.*, Senaat, 2005-2006, nr. 3-1402/7, p. 4).

B.29.3. Zoals het voortvloeit uit de wetten van 1 juli 2006 en 27 december 2006, bepaalt artikel 318 van het Burgerlijk Wetboek :

« Art. 318. § 1. Tenzij het kind bezit van staat heeft ten aanzien van de echtgenoot, kan het vermoeden van vaderschap worden betwist door de moeder, het kind, de man ten aanzien van wie de afstamming vaststaat en de persoon die het vaderschap van het kind opeist.

§ 2. De vordering van de moeder moet worden ingesteld binnen een jaar na de geboorte. De vordering van de echtgenoot moet worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader van het kind is, die van de man die het vaderschap van het kind opeist moet worden ingesteld binnen het jaar na de ontdekking van het feit dat hij de vader van het kind is en die van het kind moet worden ingesteld op zijn vroegst op de dag waarop het de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en uiterlijk op de dag waarop het de leeftijd van tweeëntwintig jaar heeft bereikt of binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat de echtgenoot zijn vader niet is.

Indien de echtgenoot overleden is zonder in rechte te zijn opgetreden, terwijl de termijn om zulks te doen nog niet verstreken is, kan zijn vaderschap binnen een jaar na zijn overlijden of na de geboorte, worden betwist door zijn bloedverwanten in de opgaande en in de neerdalende lijn.

Het vaderschap dat vaststaat krachtens artikel 317 kan daarenboven worden betwist door de vorige echtgenoot.

§ 3. Onverminderd het bepaalde in §§ 1 en 2, wordt het vermoeden van vaderschap teniet gedaan indien door alle wettelijke middelen is bewezen dat de betrokkene niet de vader is.

De betwisting van het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot wordt bovendien, behoudens tegenbewijs, gegrond verklaard :

1° in de gevallen bedoeld in artikel 316*bis*;

2° wanneer de afstamming van moederszijde door erkenning of bij rechterlijke beslissing is vastgesteld;

3° wanneer de vordering werd ingesteld vooraleer de afstamming van moederszijde is komen vast te staan.

§ 4. De vordering tot betwisting van het vermoeden van vaderschap is niet ontvankelijk, als de echtgenoot toestemming heeft gegeven tot kunstmatige inseminatie of tot een andere daad die de voortplanting tot doel had, tenzij de verwekking van het kind hiervan niet het gevolg kan zijn.

§ 5. De vordering tot betwisting die wordt ingesteld door de persoon die beweert de biologische vader van het kind te zijn, is maar gegrond als diens vaderschap is komen vast te staan. De beslissing welke die vordering tot betwisting inwilligt, brengt van rechtswege de vaststelling van de afstammingsband van de verzoeker met zich. De rechtbank gaat na of aan de voorwaarden van artikel 332*quinquies* is voldaan. In ontkennend geval wordt de vordering afgewezen ».

B.30.1. Het Hof moet nagaan of objectief en redelijk kan worden verantwoord dat de door de erkenner van het vaderschap ingestelde vordering tot betwisting alleen ontvankelijk is indien die persoon aantoont dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde en of de in het geding zijnde bepaling door van het bestaan van een wilsgebrek een voorwaarde voor de ontvankelijkheid van de vordering te maken, geen afbreuk doet aan de positieve verplichting voor de overheid om maatregelen te nemen die de daadwerkelijke eerbiediging van het privé- en gezinsleven verzekeren, zelfs binnen de sfeer van de onderlinge verhoudingen tussen individuen, die voortvloeit uit artikel 22 van de Grondwet en artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, zoals gepreciseerd in B.6 tot B.10. Wanneer hij een wettelijke regeling inzake afstamming tot stand brengt, moet de wetgever het de bevoegde overheden immers in beginsel mogelijk maken om de belangen van de verschillende betrokken personen *in concreto* af te wegen, op gevaar af anders een maatregel te nemen die niet evenredig zou zijn met de nagestreefde wettige doelstellingen.

B.30.2. Uit de in B.29.1 aangehaalde parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever de mogelijkheden om een erkenning te betwisten, heeft willen beperken omwille van de rechtszekerheid, en dat hij rekening ermee heeft gehouden dat de erkenner uitdrukkelijk heeft ingestemd met die erkenning. Alleen in de gevallen waarin aan die toestemming een gebrek kleefde, is het dus toegestaan om het vaderschap te betwisten en aldus terug te komen op de gegeven toestemming.

B.30.3. In tegenstelling tot de vaststelling van de afstamming van een kind dat binnen het huwelijk is geboren, die voortvloeit uit het vermoeden van vaderschap van de echtgenoot (artikel 315 van het Burgerlijk Wetboek), veronderstelt de erkenning dat de man die een kind erkent, zijn wil uitdrukkelijk uit. Ofschoon door die erkenning een afstammingsband tot stand komt, is het niet uitgesloten dat de betrokkene een kind erkent in de wetenschap dat er tussen hen geen biologische band bestaat.

B.30.4. Een voorwaarde van ontvankelijkheid belet de rechter in beginsel het geschil ten gronde te onderzoeken en dus de belangen af te wegen. Te dezen verhindert de in het geding zijnde bepaling evenwel niet dat een man die een kind erkent omdat hij op het ogenblik van die erkenning ervan overtuigd was dat hij de biologische vader was, die erkenning betwist wanneer

achteraf zou blijken dat hij niet de biologische vader was : in dat geval dient immers te worden aangenomen dat zijn toestemming tot de erkenning gebrekkig was.

B.30.5. Wanneer de betrokkene een kind erkent in de wetenschap dat er tussen hen geen biologische band bestaat, is zulks niet het geval. In die hypothese vermocht de wetgever er rekening mee te houden dat de erkenner vrij en weloverwogen heeft gehandeld.

B.30.6. De voorwaarde van ontvankelijkheid waarin de in het geding zijnde bepaling voorziet, geldt niet wanneer andere personen de vordering tot betwisting van de erkenning instellen. Aangezien andere personen een vordering tot betwisting van de erkenning kunnen instellen zonder aan dezelfde voorwaarde van ontvankelijkheid te zijn onderworpen, namelijk het kind en de man die het vaderschap opeist, maakt de wetgever het de rechter mogelijk de betwisting van het vaderschap ten gronde te onderzoeken en de belangen van de verschillende betrokken personen *in concreto* af te wegen.

B.31. De prejudiciële vragen dienen ontkennend te worden beantwoord.

NIET VERBETERDEKOPIE

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- Artikel 330, § 1, eerste lid, tweede zin, van het Burgerlijk Wetboek schendt artikel 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre de vordering tot betwisting van de erkenning van het vaderschap ingesteld door de man die het kind heeft erkend, niet ontvankelijk is indien het kind bezit van staat heeft ten aanzien van die erkenner.

- Artikel 330, § 1, vierde lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt niet de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre het bepaalt dat de vordering van de persoon die het kind heeft erkend, dient te worden ingesteld binnen een jaar na de ontdekking van het feit dat hij niet de vader van het kind is.

- Artikel 330, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt niet de artikelen 10, 11 en 22 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre het bepaalt dat de erkenner alleen gerechtigd is de erkenning te betwisten indien hij bewijst dat aan zijn toestemming een gebrek kleefde.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 25 september 2014.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels